

## POHJOIS-IRLANNIN PEACE PLUS -OHJELMA

EU:n PEACE PLUS -ohjelman tavoitteena on tukea rauhaa ja sovintoa sekä edistää yhteiskunnallista, taloudellista ja alueellista vakautta ja yhteistyötä Pohjois-Irlannissa ja Irlannin raja-alueella.

### OIKEUSPERUSTA

Viidennen PEACE-ohjelman (PEACE PLUS), joka kattaa ohjelmakauden 2021–2027, oikeusperustana ovat 24. kesäkuuta 2021 annettu asetus (EU) N:o 2021/1059 ja 24. kesäkuuta 2021 annettu asetus (EU) N:o 2021/1060.

### TAUSTA

Pohjois-Irlannin rauhanprosessi on saanut rahoitustukea EU:lta vuodesta 1989 sekä aluepolitiikan määrärahoista että EU:n Irlannin kansainväliseen rahastoon suorittamien rahoitusosuuksien kautta.

Vuonna 1995 hyväksyttiin ensimmäinen PEACE-ohjelma (1995–1999). Eurooppa-neuvosto päätti vuonna 1999, että erityisohjelmaa jatkettaisiin vuoteen 2004 saakka nimellä PEACE II. Ohjelmaa jatkettiin sittemmin vielä vuoteen 2006. Näitä kahta ohjelmaa seurasivat PEACE III, joka kattoi ohjelmakauden 2007–2013, ja PEACE IV, joka kattoi ohjelmakauden 2014–2020.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa 23. kesäkuuta 2016 pidetyssä kansanäänestyksessä äänestäjien enemmistö (51,9 prosenttia) äänesti maan EU-eron puolesta. Yhdistynyt kuningaskunta erosi EU:sta 31. tammikuuta 2020. Pohjois-Irlanti on saanut huomattavasti EU-rahoitusta. Sen vuoksi Yhdistyneen kuningaskunnan EU-ero herätti monilla aloilla Pohjois-Irlannissa huolta tulevaisuudesta. Huolenaiheena oli myös rauhanprosessin sekä rajatylittävän yhteistyön tulevaisuus vuoden 2020 jälkeen. (Pohjois-Irlanti on Yhdistyneen kuningaskunnan ainoa alue, jolla on maaraja toisen EU:n jäsenvaltion kanssa. Käytännössä Irlannin saarella on nyt EU:n ulkoraja.)

PEACE IV - ja INTERREG VA -ohjelmat saivat paljon huomiota Yhdistyneen kuningaskunnan eroehdoista käytyjen neuvottelujen aikana. Yhdistyneen kuningaskunnan ja EU:n väliseen erosopimukseen sisällytettiin sitoumus varmistaa niiden jatkuminen siihen saakka, kunnes ohjelmat päättyvät vuonna 2023. Tässä yhteydessä 25. maaliskuuta 2019 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/491, jonka tarkoituksena on mahdollistaa alueellisten yhteistyöohjelmien PEACE IV (Irlanti–Yhdistynyt kuningaskunta) ja Yhdistynyt kuningaskunta–Irlanti (Irlanti–Pohjois-Irlanti–Skotlanti) jatkaminen.

### TAVOITTEET JA PAINOPISTEET

PEACE PLUS -ohjelma on uusi rajatylittävä EU:n ohjelma, jolla vahvistetaan rauhaa, sovintoa ja rajat ylittävää yhteistyötä Irlannin ja Pohjois-Irlannin välillä. Siinä yhdistetään aiemmat Interreg- ja PEACE-ohjelman rahoitusosiot uudeksi ohjelmakauden 2021–2027 ohjelmaksi.

PEACE PLUS -ohjelmassa kohdennetaan investointeja kuudelle keskeiselle aihealueelle:

1. Rauhanomaisten ja kukoistavien yhteisöjen rakentaminen
2. Sosioekonomisen elvyttämisen ja muutoksen aikaansaaminen
3. Nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja nuoriin investoiminen
4. Terveet ja osallistavat yhteisöt
5. Kestävän ja paremmin yhteenliitetyn tulevaisuuden tukeminen
6. Kumppanuuden ja yhteistyön rakentaminen ja vakiinnuttaminen.

Kullakin aihealueella on useita investointialoja, joilla keskitytään tarkemmin tiettyihin organisaatioihin, kuten paikallisviranomaisiin tai yhteisöryhmiin, tai jotka kohdistetaan niihin. Investointialoja on yhteensä 22.

## RAHOITUS

Vuosina 1995–2020 oli neljä PEACE-ohjelmaa, joiden määrärahat olivat 1,6 miljardia euroa. PEACE I (1995–1999) ja PEACE II (2000–2006) saivat rahoitusta kaikista rakennerahastoista, mutta PEACE III (2007–2013) ja PEACE IV (2007–2013 ja 2014–2020) rahoitettiin yksinomaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR).

EU rahoittaa kaudella 2021–2027 PEACE PLUS -ohjelmaa 235 miljoonalla eurolla EAKR:n Euroopan alueellisen yhteistyön määrärahoista. Yhdessä Yhdistyneen kuningaskunnan rahoitusosuuden sekä Irlannin ja Pohjois-Irlannin kansallisen lisärahoitusosuuden kanssa PEACE PLUS -ohjelman kokonaisinvestoinnit ovat 1,1 miljardia euroa.

## HALLINNOINTI

PEACE PLUS-ohjelman tukikelpoinen alue käsittää Pohjois-Irlannin sekä Irlannin raja-alueen (raja-alueella tarkoitetaan Louthin, Monaghanin, Cavanin, Leitrimin, Sligon ja Donegalin kreivikuntia).

PEACE PLUS -ohjelmaa hallinnoidaan integroidusti siten, että Yhdistyneen kuningaskunnan rahoitusosuus sisällytetään ohjelmaan ulkoisina käyttötarkoitukseensa sidottuina tuloina. EU:n erityisohjelmista vastaava elin on PEACE PLUS -ohjelman hallintoviranomainen. Se on yksi kuudesta rajat ylittävästä elimestä, jotka on perustettu Belfastin sopimuksella.

## SAAVUTUKSET

PEACE-ohjelmat ovat tarjonneet mahdollisuuksia osallistumiseen ja vuoropuheluun sekä tuoneet yhteisöjen kehittämistä koskevaa päätöksentekoa ja vastuuta lähemmäs kansalaisia (nk. alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa). Niistä on rahoitettu monenlaisia hankkeita, muun muassa uhrien ja selviytyjien, nuorten sekä pienten ja keskisuurten yritysten tukihankkeita, infrastruktuuria ja kaupunkien elvyttämistä koskevia hankkeita sekä maahanmuuttajia ja koko yhteiskunnan etnistä monimuotoisuutta tukevia hankkeita.

Näitä ohjelmia pidetään nykyisin hyvinä esimerkkeinä rauhanrakennustyöstä, ja niistä saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää kaikkialla Euroopassa ja muilla alueilla.

## EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti on aina kannattanut EU:n rahoitustukea PEACE-ohjelmille. Yhdistyneen kuningaskunnan kansanäänestystuloksen jälkeen parlamentti totesi neuvotteluista Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa 5. huhtikuuta 2017 antamassaan päätöslauselmassa olevansa huolissaan Yhdistyneen kuningaskunnan EU-eron seurauksista ja korosti tarvetta turvata rauha Pohjois-Irlannin ja Irlannin välillä.

Parlamentti antoi 11. syyskuuta 2018 päätöslauselman EU:n koheesio politiikan vaikutuksista Pohjois-Irlantiin. Siinä pantiin merkille komission ehdotus PEACE- ja Interreg-ohjelmien jatkamisesta sekä huhtikuussa 2018 esitetty Yhdistyneen kuningaskunnan kannanotto koheesio politiikan tulevaisuudesta. Kannanotossa maa ilmaisi olevansa valmis harkitsemaan Pohjois-Irlannin täytäntöönpanoelimen, Irlannin hallituksen ja EU:n kanssa mahdollista seuraajaa PEACE IV -ohjelmalle. Parlamentti katsoi, että alueellista yhteistyötä varten ja erityisesti rajatylittäviin ja yhteisöjen välisiin hankkeisiin myönnettävää EU:n tukea olisi jatkettava, kun otetaan huomioon erityisten Pohjois-Irlantia koskevien EU:n koheesio-ohjelmien saavutukset ja varsinkin alueen vakauden kannalta erityisen tärkeiden PEACE-ohjelman ja Interreg-ohjelmien saavutukset.

Parlamentti toimii toisena lainsäätäjänä koheesio politiikan lainsäädäntöä hyväksyttäessä (yhteisiä säännöksiä koskeva asetus sekä asetus erityissäännöksistä Euroopan alueellista yhteistyötä koskevan tavoitteen tukemiseksi Euroopan aluekehitysrahastosta). Se kannatti painokkaasti PEACE-ohjelmien jatkamista kaudella 2021–2027.

Kelly Schwarz

04/2024